

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

«Затверджую»

В.о. ректора

Володимир КРАВЕЦЬ

27 березня 2025 р.

Програма
вступного іспиту з німецької мови

при вступі на навчання для здобуття ступеня «Доктор філософії»

Тернопіль-2025

Пояснювальна записка

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 502 від 19 травня 2023 року з питань підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів, передбачено складання вступниками до аспірантури вступного іспиту з однієї з іноземних мов на вибір.

Типова програма вступного іспиту з німецької мови до аспірантури як іноземної розрахована на здобувачів, які закінчили вищі навчальні заклади за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» або «магістр» та які намагаються отримати ступінь доктора філософії у відповідній галузі наук.

Її створено з урахуванням положень Державної національної програми «Освіта», вимог та рекомендацій Вищої атестаційної комісії України, Програми курсу підготовки до кандидатського іспиту з іноземної мови та Програми з німецької мови для професійного спілкування.

Вимоги до майбутніх аспірантів на вступному іспиті з німецької мови

Вступний іспит з німецької мови до аспірантури має на меті визначення рівня підготовки вступників з німецької мови та подальше спрямування навчання німецької мови в аспірантурі з огляду на актуальність інтеграції освітньої системи України в європейський та світовий освітній простір і потребу в підвищенні рівня знань аспірантами іноземних мов і навичок активної роботи з міжнародними базами наукової інформації. Програма вступного іспиту засвідчує перехід від навчання володінню німецькою мовою до її практичного застосування, до використання її як засобу отримання та обміну необхідною інформацією.

Програма відображає конкретні характеристики рівнів практичного володіння німецькою мовою та встановлює мінімум навчального матеріалу для розвитку передбачених навичок і вмінь мовленнєвої діяльності.

Практичне володіння німецькою мовою передбачає демонстрування високого рівня сформованості функціональної, мовної та мовленнєвої

компетенцій. **Функціональна компетенція** включає володіння німецькою мовою для академічних цілей, а саме: вміння читати наукові тексти (першоджерела), анотувати та реферувати їх; слухати та конспектувати лекції; готувати та проводити презентації та семінари. **Мовна компетенція** передбачає володіння вступником орфографічними, орфоепічними, лексичними, фонетичними, граматичними та стилістичними нормами сучасної німецької мови. **Мовленнєва компетенція** охоплює рецептивні та продуктивні вміння. Вступник до аспірантури повинен брати участь в усному спілкуванні німецькою мовою в обсязі, передбаченому програмою матеріалу.

Вимоги до навичок та вмінь в мовленнєвій діяльності

Складовими мовленнєвої діяльності є рецептивні та продуктивні вміння. До рецептивних умінь належать читання та аудіювання.

ЧИТАННЯ

Вступник до аспірантури повинен вміти:

- виконувати різні види робіт з оригінальною літературою з фаху відповідно до завдань і залежно від поставлених завдань, що полягають у розумінні змісту й отриманні різноманітної інформації з оригінального джерела, що прочитано;
- читати й розуміти тексти загальнонаукового та професійно орієнтованого характеру;
- володіти всіма видами читання (вивчаючим, ознайомлювальним, переглядовим і пошуковим);
- читати без словника із швидкістю 500-550 друкованих знаків за хвилину (обсяг матеріалу для одноразового контролю – 900 друкованих знаків);

– читати за допомогою галузевого словника із швидкістю не менш, ніж 300 друкованих знаків за хвилину (обсяг матеріалу для одноразового контролю – не менш, ніж 1200-1500 друкованих знаків за одну академічну годину);

– робити висновки й умовиводи на основі переробки отриманої інформації.

АУДІЮВАННЯ

Вступник до аспірантури повинен розуміти:

- запитання екзаменаторів;
- короткі висловлювання й коментарі екзаменаторів;
- повідомлення й оголошення на конкретні та абстрактні теми, мовлення яких є нормативне;
- нормативне мовлення, яке здебільшого зустрічається в суспільному, професійному або академічному житті, і визначати погляди і ставлення мовця так само добре, як зміст інформації.

До продуктивних умінь належать говоріння, письмо та переклад.

ГОВОРІННЯ

Монологічне мовлення:

- представляти себе;
- володіти мовленнєвим етикетом повсякденного й професійного спілкування;
- володіти всіма видами монологічного мовлення (інформування, пояснення, уточнення тощо);
- проводити презентації;

– робити коротке непідготовлене повідомлення з тематики, визначеної екзаменатором.

Діалогічне мовлення:

- починати бесіду, вести та завершувати її;
- вести бесіду, демонструючи елементи розпиту, пояснення, висловлення власної думки і т.ін.
- уміти встановлювати контакти у ситуаціях повсякденного, професійного та наукового спілкування (контакти по телефону, обмін інформацією / дискусія).

ПЕРЕКЛАД

Під час перекладу оригінального матеріалу вступник до аспірантури повинен уміти:

- працювати з двомовним та одномовним словниками;
- вибрати з двомовного словника відповідні українські або іншомовні еквіваленти;
- давати повний та адекватний переклад на основі розпізнавання синтаксичної структури речення.

Характер навчального мовного матеріалу

Правила читання

Для розвитку навичок і вмінь читання вступник до аспірантури повинен у галузі орфоєпії володіти на рівні автоматизму вимовою всіх звуків німецької мови до міри, що забезпечує можливість для вступника зрозуміти промовлений текст.

Вступник до аспірантури повинен також володіти автоматизмом паузації на основі синтагматичного ділення речення, зв'язністю сприйняття і відтворення синтагм і основними інтонаційними контурами.

Граматичний мінімум

Граматичний мінімум з німецької мови передбачає знання таких тем:

1. Часові форми дієслова. Дієслова з відокремлюваними і невідокремлюваними префіксами. Дієслівне керування.
2. Пасив. Модальні дієслова з інфінітивом. Відмінювання іменників. Прийменники з давальним відмінком. Прийменники з знахідним відмінком.
3. Залежний інфінітив. Інфінітивні групи як члени речення. Множина іменників. Прийменники з давальним та знахідним відмінками.
4. Дієприкметник. Означення, виражене дієприкметником I і II. Поширене означення. Дієприкметник I чи zu як означення.
5. Відокремлені дієприкметникові звороти. Прийменник з родовим відмінком. Результативний пасив.
6. Підрядні речення. Речення з підрядними означальними. Відмінювання відносних займенників.
7. Додаткові підрядні речення. Речення з підрядними причини. Введення логічних зв'язків.
8. Інфінітивні групи. Речення з підрядними мети та способу дії.

9. Речення з підрядними умовними.
10. Розділовий родовий відмінок.
11. Займенникові прислівники.
12. Звороти можливості та повинності. Конструкції haben + zu + інфінітив та sein+zu+інфінітив.
13. Парні сполучники.
14. Конструкція sich lassen – Інфінітив.
15. Сполучення знахідного відмінку з інфінітивом.
16. Речення з підрядними часу та мети. Подвійні прийменники з підсиленням.
17. Спосіб вираження відношення до висловлювання. Модальні дієслова, складні форми модальних дієслів.
18. Спосіб вираження зв'язку з попереднім та наступним висловлюванням. Кон'юнктив в самостійних реченнях.
19. Кон'юнктив в умовних реченнях. Допустові речення. Модальні дієслова у значенні речення.
20. Лексичні, граматичні та синтаксичні особливості перекладу науково-технічної літератури.

Лексичний мінімум

Лексичний мінімум має складати не менш ніж 2500 слів і словосполучень, включаючи загальнонаукову і спеціальну лексику.

У цей мінімум входить загальновживана термінологічна лексика за фахом, а також так званий потенційний словник, який має бути сформований у процесі навчання у вищому навчальному закладі й який складається з:

- інтернаціональних слів, подібних за виразом і таких, що збігаються за змістом в українській та німецькій мовах;

➤ відтворюваних похідних і складних слів, створених із знайомих морфем на основі вивчених словотворчих моделей.

Для роботи над літературою з фаху вступник також повинен знати найбільш уживані фразеологізми, скорочення і позначки, прийняті в цій літературі.

УСНЕ МОВЛЕННЯ

Граматичний мінімум з німецької мови

Для оволодіння вміннями і навичками усного мовлення граматичний мінімум передбачає:

- уміння висловити думку в простому розповідному реченні (ствердження і заперечення); ставити загальні і спеціальні питання, використовуючи для цього структури як особових, так і безособових речень;
- використовувати для опису різноманітні конструкції. Ці граматичні структури мають бути відтворені вступником до аспірантури в мовленні на рівні автоматизму.

Для виразу думки в мовленні вступник до аспірантури повинен володіти навичками використання артиклів, створення форм множини та однини іменників, створення ступенів порівняння прикметників і прислівників, створення порядкових числівників, форм особових присвійних займенників.

Розвиток навичок аудіювання передбачає оволодіння також формами пасивного стану, інфінітивом у функції обставини, сполучниковими підрядними реченнями. Передбачається також оволодіння підрядними реченнями додатку, означення, обставин та умов дійсного способу.

Активний лексичний мінімум

Активний лексичний мінімум має складати не менш ніж 1200 слів і словосполучень.

ЗМІСТ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Вступний іспит з іноземної мови до аспірантури передбачає декілька частин і містить низку завдань різних рівнів складності, націлених на перевірку рівня сформованості мовленнєвої та мовної компетенцій вступника.

СТРУКТУРА ВСТУПНОГО ІСПИТУ

1. Читання із словником оригінального тексту з фаху з точною передачею змісту прочитаного у формі письмового перекладу. Обсяг тексту із розрахунку не менш ніж 1500 друкованих знаків за одну академічну годину.

2. Реферування оригінального тексту з фаху з передачею змісту у формі переказу німецькою мовою. Обсяг тексту не менш ніж 900 друкованих знаків.

3. Бесіда іноземною мовою згідно з тематикою, передбаченою програмою.

Список тем для співбесіди

1. Україна. Географічне положення.
2. Конституція України.
3. Економіка України.
4. Проблеми народної освіти України.
5. Україна та Німеччина.
6. Німеччина. Географічне положення.
7. Економіка країни, мову якої вивчаємо.
8. Адміністративний устрій країни, мова якої вивчається.
9. Конституція Німеччини.
10. Система освіти в Німеччині.
11. Вуз, який закінчив аспірант чи пошукувач.
12. Видатний вчений України (за профілем своєї спеціальності).
13. Видатний педагог України.
14. Людина і природа в сьогоdnішньому світі.
15. Австрія. Географічне положення.
16. Швейцарія. Географічне положення

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Знання вступника до аспірантури оцінюється за 100-бальною шкалою ECTS.

Максимальна кількість балів, яку вступник може отримати за перше питання екзаменаційного білета – 60 (30 балів за читання і 30 балів за переклад), друге – 40. Максимальна кількість балів за екзамен – 100.

Критерії оцінювання читання:					
Дескриптори					
30-26	25-21	20-16	15-11	10-6	5-0
вступник правильно прочитав текст, зробивши одну-дві незначні помилки, тобто вступником практично без прогалин засвоєно техніку читання; під час читання дуже добре дотримувався інтонаційної мелодики кожного речення тексту	вступник прочитав текст, зробивши три-чотири незначні помилки, тобто вступником добре засвоєно техніку читання; під час читання добре дотримувався інтонаційної мелодики кожного речення тексту, зробивши три-чотири незначні похибки	вступник прочитав текст, зробивши п'ять-шість помилок, тобто вступником достатньо засвоєно техніку читання з незначними прогалинами; під час читання дотримувався інтонаційної мелодики кожного речення тексту, зробивши однак, п'ять-шість похибок	вступник прочитав текст, зробивши сім-вісім значних помилок, тобто вступником засвоєно техніку читання не повністю; під час читання не завжди дотримувався інтонаційної мелодики, зробивши сім-вісім похибок	вступник прочитав текст, зробивши до п'ятнадцяти значних помилок, тобто вступником засвоєно техніку читання недостатньо; під час читання майже не дотримувався інтонаційної мелодики, зробивши до 15 похибок	вступник читав текст із великою кількістю помилок (понад п'ятнадцять), які ускладнювали розуміння прочитаного, тобто вступником погано засвоєно техніку читання; під час читання практично не дотримувався інтонаційної мелодики, зробивши велику кількість похибок.

Критерії оцінювання перекладу тексту:					
Дескриптори					
30-26	25-21	20-16	15-11	10-6	5-0
вступник правильно переклав текст (допускаються одна-дві незначні помилки), тобто вступник вільно володіє запасом слів, що виходить за рамки програмних вимог.	вступник переклав текст без словника, допустивши три-чотири незначні помилки, тобто вступник добре володіє програмним обсягом лексики	вступник правильно переклав текст, однак зробив п'ять-шість помилок, тобто вступник, в основному, володіє програмним обсягом лексики	вступник переклав текст, однак зробив сім-вісім значних помилок, які утруднювали розуміння окремих фрагментів тексту, тобто вступник не в повній мірі володіє програмним обсягом лексики	вступник переклав текст фрагментарно, зробив до 15 значних помилок, які утруднювали розуміння тексту тобто вступник недостатньо володіє програмним обсягом лексики	вступник перекладав текст фрагментарно, однак зміг перекласти лише окремі слова, словосполучення та речення, не переклавши текст у цілому, тобто вступник не володіє програмним обсягом лексики

Критерії оцінювання усної відповіді:					
Дескриптори					
30-26	25-21	20-16	15-11	10-6	5-0
вступник демонструє вміння вільно висловлювати думку з проблемних питань теми, володіння термінологією, виявляє здатність до аналізу, логічних узагальнень; наводить коректні приклади та вміє ілюструвати твердження, застосовую	вступник демонструє вміння вільно висловлювати думку з проблемних питань теми, однак при викладі матеріалу допускає несуттєві помилки; демонструє володіння термінологією, здатність до аналізу, узагальнень, хоча і не завжди достатньо обґрунтован	вступник демонструє поверхневу обізнаність стосовно проблемних питань теми, задовільне володіння термінологією; здатність до певного аналізу, узагальнень; наводить деякі приклади, здатний проілюструвати певні твердження; разом із тим, допускає суттєві помилки	вступник демонструє посередні знання теми, що складає 60% необхідного обсягу, основної термінології; необґрунтованість аналізу, коректних прикладів, вживає у розповіді мовленнєві кліше, передає зміст теми, допустивши, однак, сім-вісім помилок, які не утруднюють спілкування,	вступник демонструє фрагментарне знання теми, які є частково правильними; відповідь містить помилки у використанні наукової термінології, відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблеми, вживаючи прості фрази і речення, вступник не повністю	вступник майже не володіє знаннями теми, допускає значну кількість помилок, які утруднюють розуміння, демонструє незадовільні знання визначеного лексичного та граматичного мінімуму, відповідь

чи при цьому різні засоби англійської мови та різні типи іншомовних речень, допустивши, однак, одну – дві незначні помилки, демонструє повні знання визначеного лексичного та граматичного мінімуму.	их; наводить приклади та вміє ілюструвати твердження, застосовуючи при цьому значну кількість засобів англійської мови та основні типи іншомовних речень, допустивши, однак, три – чотири незначні помилки, демонструє достатні знання визначеного лексичного та граматичного мінімуму.	при викладі матеріалу, але спроможний усунути їх із допомогою викладача, вживає у розповіді мовленнєві кліше, передає зміст теми, допустивши, однак, три-чотири помилки, демонструє достатні знання визначеного лексичного та граматичного мінімуму	демонструє посередні знання визначеного лексичного та граматичного мінімуму.	передає зміст теми та допускає значну кількість помилок, які утруднюють її розуміння, демонструє недостатні знання визначеного лексичного та граматичного мінімуму.	неправильна або відсутня взагалі.
--	---	---	--	---	-----------------------------------

Відповідність 100-бальної шкали національній шкалі оцінювання:

90 - 100 – «відмінно»

75-89 – «добре»

60 - 74 – «задовільно»

1-59 – «незадовільно»

0 – «неоцінено»

Рекомендована література

Основна:

1. Didaktik der wissenschaftsbezogenen Standardsprache: Didaktikband zur Studienreihe Deutsch als Fremdsprache. Hrsg. Von D. Eggers. Dortmund: Verlag Lambert Lensing, 1980. 119 S.
2. Graefen, G. Der wissenschaftliche Artikel: Textart und Textorganisation. Frankfurt am Main, Berlin, Bern, New York, Paris, Wien: Lang, 1997. 357 S.
3. Graefen, G; Moll M. Wissenschaftssprache Deutsch: lesen – verstehen – schreiben. Ein Lehr- und Arbeitsbuch. Unter Mitarbeit von Angelika Steets. Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien: Peter-Lang-Verlagsgruppe, 2011. 181 S.
4. Koithan, U.; Schmitz, H.; Sieber, T.; Sonntag, R.; Lösche, R.-P. Aspekte: Mittelstufe Deutsch. Lehr- und Arbeitsbuch 2, Teil 1. Stuttgart: Ernst Klett Verlag, 2017. 208 S.
5. Koithan, U.; Schmitz, H.; Sieber, T.; Sonntag, R.; Lösche, R.-P. Aspekte: Mittelstufe Deutsch. Lehr- und Arbeitsbuch 2, Teil 1. Stuttgart: Ernst Klett Verlag, 2017. 216 S.
6. Kühtz. S. Wissenschaftlich formulieren. Tipps und Bausteine für Studium und Schule. 3.Aufl. Paderborn: Verlag Ferdinand Schöningh & Co. KG, 2011. 112 S.
7. Sprache in Bildern: Zahlen, Fakten, Kurioses aus der Welt der Wörter. Berlin: Dudenverlag, 2017. 112 S.
8. Theisen, M. R. ABC des wissenschaftlichen Arbeitens. Mannheim: Beck/dtv, 1995. 240 S.
9. Gutterer, G.; Latour, B. Grammatik in wissenschaftlichen Texten. München: Max Hueber Verlag, 1990. 104 S.
10. Schade, G. Einführung in die deutsche Sprache der Wissenschaften. 11., überarbeitete Aufl. Berlin: Erich Schmidt Verlag, 1993. 320 S.

Допоміжна:

1. Кунч JL, Різванова Е., Тимченко С. К. Deutsch - Land und Leute: підручник з німецької мови. Київ: РВВ "Заповіт" МГП "Ін форм ВТ сервіс", 1993. 374 с.
2. Hinka, B. Was ist deutsch? Reader zur Landeskunde Deutschlands. - Ternopil, 2003. - 176 S.
3. Brockhaus Lexikon in 20 Bänden. Deutscher Taschenbuchverlag, 1989.
4. Dallapiazza, R.-M.; Evans, S.; Fischer, R.; Kilimann, A.; Schümann, A.; Winkler, M. Ziel. Deutsch als Fremdsprache. Arbeitsbuch. Niveau B2/1. Band 1. Lektion 1-8 (Mit Lerner CDROM). Ismaning: Hueber-Verlag, 2010. 177 S. 8
5. Dallapiazza, R.-M.; Evans, S.; Fischer, R.; Kilimann, A.; Schümann, A.; Winkler, M. Ziel. Deutsch als Fremdsprache. Kursbuch. Niveau B2/1. Band 1. Lektion 1-8 (Mit Lerner CDROM). Ismaning: Hueber-Verlag, 2010 139 S.
6. Panassjuk H., H.-J. Deutschland: Land und Leute: ein kulturkundliches Text- und Übungsbuch. - Minsk: Wyschejschaja Schkola, 1996. - 366 S.
7. Schweller, Gabriele. Ziel - Deutsch als Fremdsprache. Lehrerhandbuch - Niveau B2/1. Band 1. Lektion 1-8 (Mit Lerner CD-ROM). Ismaning: Hueber-Verlag. - 184 S.